

De nieuwe eeuw van Ajax

Menno de Galan

De nieuwe eeuw van Ajax

De turbulente jaren van een topclub

A

ALFABET UITGEVERS

2022

Copyright © 2022 Menno de Galan
Omslagontwerp Rouwhorst + Van Roon
Omslagbeeld Guus Dubbelman / De Beeldunie
Auteursfoto Mikel Buwalda
Typografie binnenwerk Peter Verwey

ISBN 978 90 213 4154 5

NUR 320

alfabetuitgevers.nl

Alfabet Uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

‘Uiteindelijk, op de mat, gaat het erom:
wie gaat er eten en wie wordt er gegeten.
En we moeten zorgen dat wij gaan eten.’
Erik ten Hag

‘Het is eigenlijk een tuttifrutti. Waardoor je een heleboel
invloeden krijgt die er niet horen te zijn, omdat ze niets met
voetballen te maken hebben.’
Johan Crujff

VOORWOORD

'Het is eigenlijk een tuttifrutti'

Wat is mooier dan een toevallige ontmoeting? Ze heet Esther en staat voor de Ajax-fanshop van de Arena, net als ik. We bewonderen het nieuwe Ajax-shirt, het derde, het zwarte, in de etalage. Geen drie vogeltjes op de mouwen, want dat mag niet van de UEFA. Maar ook zonder *three little birds* oogverblindend mooi, vinden we. Popart: mix van voetbal, muziek en commercie. Dappere strijders, zanger met dreads en een kabelexploitant verenigd op gitzwart en vederlicht textiel, inclusief drie vrolijke strepen van een bekend sportmerk op de mouwen, het rood, geel en groen van de reggae. Dat kan toch alleen bij Ajax.

We raken aan de praat. Esther is Esther van der Put-Freen. Zij is wat je in Amerika een *Big Fan* noemt: onvoorwaardelijke clubliefde. Begonnen op haar dertiende met posters op haar slaapkamer van Marco van Basten en Robbie de Wit. Later was Cristian Chivu haar speler. Geen poster meer, die leeftijd was ze ontgroeid, maar haar bewondering was er niet minder om: die over-mijn-lijk-mentaliteit, alles geven, iedere wedstrijd. Na Chivu kwam Jan Vertonghen en nu is het Antony.

Esther is opgegroeid met de Arena. Vaste prik van 1996 tot en met 2005: één keer in de veertien dagen lopend naar het stadion, seizoenkaart in haar kontzak. Alle uitwedstrijden in Nederland

mee met de bus, vaak ook treinand of vliegend Europa in. Lid van de alternatieve supportersvereniging OFA, de Onafhankelijke Fanclub Ajax. Medewerker van de sfeercommissie, geijverd voor een supportersshonk bij het nieuwe stadion. Colporteur van supporterskrant *DAS*, De Amsterdamse Ster (1996-2001). Harde kern, ja, maar zonder agressie. Vechten in een weiland bij Beverwijk hoefde niet van haar.

September 2005 verhuisde ze met haar man naar de Antillen. Een breuk in haar leven met Ajax? Nou ja, ergens wel natuurlijk. Geen intensieve bemoeienis meer met club en stadion. Maar als ze terug is in Nederland wipt ze altijd even langs bij de Arena. Speelt Ajax toevallig thuis, dan regelen vrienden van de supportersvereniging een kaartje.

Hoe ze terugkijkt op het bijna-decennium 1996-2005? Geen makkelijke tijd. Het nieuwe stadion was indrukwekkend groot vergeleken met De Meer, maar ook kil en sfeerloos. De harde kern was door het bestuur aanvankelijk over het stadion verspreid, in een tot mislukken gedoemde poging rellen en geweld tegen te gaan. Gevolg: geen gezang, geen rumoer, geen *emotie*: doodse stilte tijdens de wedstrijden. En dan was het spel van Ajax vaak ook nog eens niet om aan te zien. Magere jaren, maar Esther kijkt er toch met voldoening op terug. Van klagen hield en houdt ze niet.

Nu, op Aruba, is het subtropisch kijken of luisteren in huis of tuin. Haar man Ron en zij missen geen wedstrijd, nooit, kom op nou zeg. Even normaal blijven doen. Als Ajax weer eens kampioen is gaat de vlag een week uit. Niet zomaar een Ajax-vlag, maar die met het oude logo van de Griekse god die zijn naam in eeuwig bruikleen aan de club heeft gegeven. In hun tuin blinkt een amsterdammertje naast de palmbomen in de zon. Dan weet ik hopelijk genoeg.

Kopen, dat shirt? Ajax, Marley, Ziggo en Adidas, voor een kleine honderd euro? Jazeker, Esther neemt het mee, de koffer en het vliegtuig in. Cadeautje voor Ron. Later mailt ze dat ze de ontbrekende *three little birds* als tatoeage heeft laten zetten op haar arm. Ajax en Bob Marley gebroederlijk naast elkaar op haar lichaam, het werd tijd.

Als ik Esther najaar 2021 tegen het lijf loop, ben ik al begonnen aan dit boek. Aanvankelijk is het plan een eerder werk over de burgeroorlog bij Ajax, *De Coup van Cruijff* (2012), door te trekken tot het bittere einde, de roemruchte ledenvergadering van 17 december 2015. Bakzeil voor freelance plannensmeder Tscheu La Ling, vertrek van Wim Jonk, Ruben Jongkind en geestverwanten op jeugdcomplex De Toekomst, Johan Cruijff die zijn handen weer eens aftrekt van de club. Maar dan dringt het verlangen naar horizonverbreding zich op. Niet in- maar uitzoomen, aan de ene kant het spoor terug volgen en aan de andere kant de recente clubgeschiedenis van na de coup meenemen, tot en met het afgelopen seizoen. De nieuwe eeuw van Ajax, dat is het idee.

Esther zet me opnieuw aan het denken. Moet ik niet nóg eerder beginnen, met de duizelingwekkende veranderingen sinds 1995, vanaf het winnen van de Champions League tegen AC Milan op 24 mei 1995 in Wenen? Het uiteenvallen van het team, het vertrek van de Surinaamse Nederlanders en van Louis van Gaal naar het buitenland. Het Bosman-arrest. De verhuizing van De Meer naar de Arena. De gang naar de beurs en de eerste directeurs van de AFC Ajax nv. De eerste trainers na Van Gaal. En dan heeft Johan Cruijff na zijn ontslag als trainer bij Barcelona in het voorjaar van 1996 ineens ook nog eens zeeën van tijd om zich over zijn oude liefde te ontfermen.

De grote vraag die al die jaren over het stadion hangt en loodzwaar op de club drukt: van wie is Ajax eigenlijk? Van oudspelers en trainers? Van Johan Crujff? Van de supporters? Van de leden? Van de directie?

En wat is Ajax? Zijn de supporters klanten of zijn het bloedfanatieke fans? Is Ajax een vereniging of een bedrijf dat toevallig aan voetbal doet? Bedrijft Ajax grensverleggende topsport, of is het een (on)gezellige Nederlandse voetbalclub die drijft op nostalgie?

Na een korte maar krachtige introspectie is dit het resultaat: een persoonlijk boek over Ajax in de eenentwintigste eeuw, inclusief een terugblik op het halve decennium ervoor, vanaf 24 mei 1995. Gebaseerd op interviews met betrokkenen en met raadpleging van egodocumenten, kranten, tijdschriften, boeken, archiefbeelden, filmpjes en documentaires.

Nogmaals, en wellicht ten overvloed: het is een persoonlijk verslag, mijn verhaal, geen opeenstapeling van feiten, van rangen en standen. Wél een voetbalboek waarin spelers en doelpunten, trainers en kampioenschappen via mijn pen een kruisbestuiving aangaan met vereniging, bestuur en directie. *You just go on your nerve*, dat citaat van de Amerikaanse schrijver en dichter John O'Hara heeft mij altijd aangetrokken en gestimuleerd bij mijn schrijven. Zonder lef en bravoure zou er niets uit mijn pen komen.

En over clubliefde gesproken: vergeleken met de inzet van Esther doet die van mij frivool aan, scherend langs de oppervlakte. Ik kijk, lees en schrijf. Kijken: soms in het stadion, vaker thuis achter de buis. Lezen: kan geen boekhandel in lopen of ik kom er weer uit met *pulp non-fiction* over Ajax. Schrijven: een avon-

tuur. Misschien mag ik Johan Crujff aanhalen, ter afsluiting van het voorwoord: 'Het is eigenlijk een tuttifrutti', die clubliefde van mij. 'Waardoor je een heleboel invloeden krijgt die er niet horen te zijn, omdat ze niets met voetballen te maken hebben.'

Zo is het maar net. Met puur voetbal alleen heeft die liefde van mij niets te maken. Ajax is voor mij altijd meer geweest dan zomaar een voetbalclub.